

EK – 45

GSMH HESAPLARI
(sabit TL ile)
YANLIŞ

Şöyle bir Tablo olabilir mi:

İşyeri-işçi sayısı artmış – üretim artmış – milli gelir artmamış?

EK – 45

ULUSAL GELİR HESAPLARINDAKİ YANLIŞLIKLAR

DPT ve son 40 yılda 1950-1960 döneminin ekonomik performansını (*yanlış*) yorumlayanlar devamlı olarak GSMH, GSMH'nın sektörel hasılları ve çok hızlı bir nüfus artışı yaşanan bu dönemde kişi başına GSMH verilerini yorumlamışlardır. Bildiğim kadar ile bu verilerin yanlış olabileceği konusunda kimse durmamıştır. Aşağıdaki kısa analiz tamamen DİE ve DPT'nin o tarihteki verileri alınarak yapılmıştır. 1950 – 1960 arasında sanayi sektörünün GSMH içindeki payının büyümediğini ileri sürmek *körlük*le eşanlamlıdır. Ya da ticaretin payının gerilediğini düşünmek.

DPT, Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (BBYKP) Kitabı'nı hazırlarken milli gelir ile ilgili elde mevcut tüm veriler DİE'nin 380 ve 420 sayılı yayınlarındaki göstergeler idi.

380 sayılı yayın, “1959 İstatistik Yıllığı” 1961 yılında yayımlanmıştı.

“Türkiye Milli Geliri 1948 – 1953 – 1960” başlıklı 420 sayılı yayının yayım tarihi ise 1962'dir.

Maliye Bakanı Polatkan'ın 1960 yılı Bütçe gerekçesinde yer alan milli gelir tabloları ise 1958 yılı dahil milli gelir göstergelerini kapsıyordu.

DPT bunları aldı, kendisi yeni bir sabit TL serisi üretti: 1961 sabit fiyatlar.

Bunu yaparken 1948 sabit TL serisindeki değerleri çeşitli ve farklı çarpanlarla çarparak buldu yeni seriyi. Birkaç örnek veriyorum:

1950 yılı göstergeleri – GSMH sektör payları – Milyon TL

	DİE	DİE	DPT	DPT	ÇARPAN
Sektör	Sabit 1948	Oran %	Sabit 1961	Oran %	
Tarım	4 551	48.12	12 107	42.49	2.66
Sanayi	1 014	10.72	4 051	14.92	4.00
İnşaat	455	4.81	815	2.86	1.79
Ticaret	952	10.07	2276	7.99	2.39
Ulaştırma	453	5.21	1167	4.10	2.38
Devlet Hz.	897	9.06	2138	7.50	2.50
GSMH	9 457	100.00	28491	100.00	3.01

1960 yılı göstergeleri – GSMH sektör payları – Milyon TL

	DİE	DİE	DPT	DPT	ÇARPAN
Sektör	Sabit 1948	Oran %	Sabit 1961	Oran %	
Tarım	7 404	42.40	18 376	36.80	2.48
Sanayi	1 795	10.28	7 302	14.62	4.07
İnşaat	982	5.62	2 261	4.50	2.30
Ticaret	1 765	10.02	3 864	7.74	2.19
Ulaştırma	1 331	7.56	2 954	5.91	2.22
Devlet Hz.	1 622	9.21	3 840	7.69	2.37
GSMH	17 608	100.00	49 941	100.00	2.84

DPT'nin sanayi dışındaki sektörler için % 2.19 – 2.48 aralığında bir çarpan kullanmış iken sanayi sektörü için % 4.07 rakamını nasıl hesapladığı meçhuldür.

Bu iki tabloyu karşılaştırdığımızda şu tespitleri yapmak mümkün:

1 – DİE'ye göre 10 yılda;

- 1.1. Tarım sektörünün % 48'den % 42'ye gerilemiş.
- 1.2 Sanayi sektörü olduğu yerde kalmış – küçük bir gerileme söz konusu.
- 1.3 İnşaat sektörü % 1'den az büyümüş.
- 1.4 Ticaret sektörü olduğu yerde kalmış.
- 1.5 Ulaştırma sektörü % 2.3 büyümüş.
- 1.6 Devlet hizmetleri % 0.15 büyümüş – olduğu yerde kalmış.

2 – DPT'ye göre ise aynı 10 yılda;

- 2.1. Tarım sektörü % 42.49'dan % 36.80'e gerilemiş
- 2.2. Sanayi sektörü olduğu yerde kalmış.
- 2.3. İnşaat sektörü büyümüş (+ % 1.64)
- 2.4. Ticaret sektörü az da olsa gerilemiş
- 2.5. Ulaştırma sektörü büyümüş (+ % 1.81)
- 2.6. Devlet hizmetleri olduğu yerde kalmış.

3 – DİE ve DİE'nin verileri ile kendi serisini üreten DPT arasında ciddi farklılıklar var. Özellikle sanayi sektörünün GSMH içindeki payını DİE % 10 düzeyinde verirken DPT'ye bu oran % 14 - % 15 arasında değişiyor.

Ancak her iki kuruluş da sanayi, ticaret sektörleri ile devlet hizmetlerinin GSMH içindeki paylarının yükselmediği konusunda birleşiyorlar. Uzman bir kişinin bu üç yayın üzerinde ciddi bir çalışma yapmasını öneriyorum.

DİE ve DPT'nin çelişkili göstergeleri rahmetli dostum-komşum ve dava arkadaşım Prof Aydın Yalçın'ın da kafasını karıştırmış. Rahmetlinin 1969 yılında, Adalet Partisi milletvekili iken, yayımladığı “İktisadi Politika Üzerinde

Düşünceler” başlıklı kitabında (Ak Yayınları No25) sanayi sektörünün GSMH içindeki payı çelişkili bir şekilde verilmiş.

Sanayi / GSMH: 1962 yılında % 12 (sh 95).
1967 yılı için DPT öngörüsü % 17 (sh 96)

Oysa kitabın giriş bölümünde şu tespit var:

“ Türk ekonomisi bu devrede (İkinci Beş Yıllık Plan dönemi 1968-72), diğer ülkelerin geçirdiği, bünyevi, değişme vetiresinden (sürecinden) geçmektedir. İçinde bulunduğumuz yılda (1967) GSMH’da sınai istihsalin payı % 25.5 olduğu halde...” (Sh 15)

Aydın Yalçın’ın, o tarihte yayımlanmış DİE-DPT göstergelerine göre, şu bilgilere sahip olduğunu anlıyorum:

DPT Sanayi Sektörü/GSMH: % 14.7 (1962)
% 16.4 (1967)

DİE Sanayi Sektörü/GSMH: % 18 (1962)
% 21 (1967)

Görüldüğü gibi 1960 yılında olduğu gibi DİE ve DPT göstergeleri arasında önemli farklar var. Aydın Yalçın da hatalar zincirini kendi payına uzatmış. Rahmetlinin 12 Eylül 1966 tarihinde İzmir Ticaret Gazetesi’nde yayımlanan makalesinin tamamını Ek 47’nin sonunda veriyorum.